

Kjøp, salg og bytte av seksuelle tjenester

– En situasjonsbeskrivelse av prostitusjon
i Kristiansand (høsten 2017–våren 2018)

Innhold

Innledning	3
Sammendrag	4
Viktige begreper	6
Metodebruk	8
Hvor skjer prostitusjonen i Kristiansand?.....	12
Hvor stort er prostitusjonsmarkedet i Kristiansand?	14
Hva vet vi om sexselgerne på utemarkedet i Kristiansand?.....	18
Hva vet vi om sexselgere på innemarkedet i Kristiansand?.....	23
Ungdom som bytter seksuelle tjenester mot goder eller ytelser	27
Sentrale lovverk.....	32

Innledning

Gateprostitusjon i Kristiansand var frem til 2008 noe mange trodde ikke foregikk. I 2005 ble den første kartleggingen av prostitusjon i byen gjennomført med konklusjon om at det ikke fantes synlig gateprostitusjon. Det var følgelig lite fokus på prostitusjonsproblematikken i hjelpeapparatet. Tre år senere (2008) ble det utført en ny kartlegging som viste et helt annet bilde enn i 2005. Rapporten slo fast at synlig gateprostitusjon foregikk og at omfanget var betydelig større enn tidligere antatt. *Det var et større antall omreisende sexselgere som hadde Kristiansand som fast stoppested. I tillegg hadde et tjuetalls sexselgere fast tilhold i byen. Det ble også identifisert ulike former for ungdomsprostitusjon og prostitusjon i byens rusmiljø.* («Prostitusjon i Kristiansand», Kartleggingsrapport 2008).

På bakgrunn av den lokale prostitusjonskartleggingen i 2008, ble det i 2010 etablert et prostitusjonstiltak kalt Pro-Kristiansand, som har som formål å bedre livssituasjonen til prostituerte ved både å gi helsehjelp og sosialfaglig oppfølging.

I 2016 ble prostitusjon og menneskehandel vedtatt i formannskapet som et eget satsingsområde i forbindelse med utarbeidelsen av kriminalitetsforebyggende plan. <https://www.kristiansand.kommune.no/globalassets/politikk-og-administrasjon/samfunnsutvikling/kriminalitetsforebygging/1-kriminalitetsforebyggende-plan-20162020.pdf> Målet for kommunen på dette området er at *Prostitusjon og menneskehandel er bekjempet gjennom å hjelpe personer ut av prostitusjon, hindre nyrekruttering samt avdekke ofre for menneskehandel.* (Kriminalitetsforebyggende plan 2016 – 2020). I kriminalitetsforebyggende plan ble det besluttet en ny kartlegging av prostitusjonen i Kristiansand som utgjør bakgrunnen for utarbeidelsen av dette dokumentet.

Teknisk sektor ved By- og samfunnsenheten har hatt ansvar for utarbeidelsen av dokumentet i tett samarbeid med representanter fra helse- og sosialsektoren, oppvekstsektoren og politiets medarbeidere innen menneskehandelfeltet.

Administrasjonen har besluttet å følge opp dokumentet i en egen politisk sak i etterkant. Helse- og sosialsektoren samt Oppvekstsektoren vil legge frem oppfølging av dokumentet for de ulike politiske fagutvalgene, hvor tiltak og prioriteringer for det videre arbeidet med prostitusjonsfeltet vil bli lagt frem med bakgrunn i dette dokumentet.

Sammendrag

Prostitusjon er et vanskelig fenomen å beskrive. Holdninger, verdier, moral, myter, skam og tradisjonelle forestillinger om seksualitet gjør prostitusjon til et vanskelig håndterbart emne (Prosentrets årsrapport 2012 – «Mühleisen 2005»). Salg av seksuelle tjenester er ikke ulovlig, men det ulovlig å kjøpe seksuelle tjenester – såkalt kundekriminalisering. (Straffeloven § 315 og 316). Gjennom dette dokumentet har vi forsøkt å sette søkelys på et alvorlig fenomen. Dokumentet beskriver et «øyeblikksbilde» i Kristiansand utfra samtaler med et 20-talls personer som har bidratt med sine historier, erfaringer og kunnskap om prostitusjon i Kristiansand.

Det er ikke mulig å tallfeste den totale prostitusjonsvirksomheten til enhver tid. Stadige endringer i markedet, mobilitet og skjult virksomhet gjør det svært krevende å beregne omfang samt sammenligne ulike kartlegginger på dette området («Sexsalg.no», Kock, 2017). Det finnes ikke grunnlag i denne rapporten for å si noe om prostitusjonen i Kristiansand er mer utbredt enn tidligere. Det man imidlertid kan si noe om, er endringer i den synlige gateprostitusjonen. Siden forrige kartleggingsrapport fra 2008 har den synlige *gateprostitusjonen* (utemarkedet) befestet seg ved et avgrenset område i sentrum ved kvartalene rundt domkirken. Dette er en endring fra forrige kartleggingsrapport som konkluderte med at det ikke var noen faste gater hvor åpenlys prostitusjon foregikk. Det ble observert i løpet av 2017 fra 6 og opptil 12 *sexselgere på gatenivå* daglig. Kvinnene er hovedsakelig fra Nigeria og er her på turistvisum, men også kvinner fra østeuropeiske land er observert.

Ved å følge det største nettstedet for salg av seksuelle tjenester i Norge (realescort.eu) har politiet og Pro-Kristiansand beregnet at det er i gjennomsnitt 26 kvinner til enhver tid som tilbyr seksuelle tjenester i Kristiansand på dette nettstedet. Transpersoner, menn, par og byråer/klinikker som selger seksuelle tjenester er også å finne på dette nettstedet men er ikke medregnet i denne beregningen da det utgjør en svært liten gruppe.

Politiet i Agder har forsøkt å beregne antall sexkjøp i Kristiansand og anslått i dokumentet at det daglig foregår over 100 sexkjøp i kristiansandsområdet fra det såkalte innemarkedet.

Samtidig opplyser politiet at de i liten grad har klart å avdekke og få domfelt sexkjøpere etter at sexkjøpsloven trådte i kraft i 2009.

Omreisende sexselgere utgjør den største enkeltgruppen av de som aktivt selger sex i Kristiansand. Pro-Kristiansand har hatt kontakt med noen av disse kvinnene, men generelt har politiet og hjelpeapparatet langt dårligere oversikt over denne gruppen enn ved gateprostitusjon. De *fastboende sexselgerne* tilbyr sine tjenester ved ulike nettsider eller via kundekrets eller i lukkede chattekanaler. Informantene i hjelpeapparatet oppgir at de gjerne kommer i kontakt med fastboende som selger sex ved at de mottar en eller annen form for oppfølging knyttet til andre utfordringer. Det er sjeldent sexselgere oppsøker hjelp for prostitusjonen.

Det fremkommer informasjon om at det byttes og selges sex aktivt i rusmiljøet. Prostitusjonen fremstår ifølge informantene som et nødvendig onde for å få tak i tilstrekkelig med penger til rusmidler. Det er imidlertid usikkert om det også tilbys sex åpent på gatenivå i Kristiansand fra denne gruppen.

Barn og unge opptrer sjeldent på de tradisjonelle prostitusjonsarenaene, og det er vanligere at de ikke får penger men andre goder som overnatting, mat, klær, rusmidler eller kontantkort til mobiltelefon. Ungdommene selv definerer heller ikke bytte av sex som prostitusjon og det er derfor vanskelig å avdekke. Vi vet fra Ungdata-undersøkelsen som ble gjennomført i 2016 på ungdomsskoletrinnene og 1. året på videregående skole at 4 % (ca. 150 elever) av ungdommene i Kristiansand bekrefter å noen gang ha utført seksuelle tjenester og mottatt materielle goder for det. Nasjonal forskning viser at det er ingen indikasjoner på at det blant ungdommer flest er vanlig å bytte sex, men i noen miljøer synes det som mer akseptabelt å bytte seksuelle tjenester (Sex som kapital, Bjørndahl, 2017)

Til slutt forsøker vi i dokumentet å gi et bilde av hvem *kundene* er. Vi har gjennom samtaler med informantene fått beskrivelser av ulike kundegrupper. Grovt sett er kunden ved gateprostitusjon ofte menn i 50 – 60 årene, alene og gjerne på vei hjem fra en tur på byen (ifølge politiet). Mens på nettet er det mer variasjon i kundegruppen. Generell forskning viser at de aller fleste kjøpere er menn. Kvinner, heterofile, homofile og par er også kunder i prostitusjonen.

Viktige begreper

Prostitusjon

Prostitusjon defineres som kjøp og salg av seksuelle tjenester. I prostitusjonen er vederlaget eller betalingen en forutsetning for den seksuelle ytelsen. Kvinner som selger sex til menn er den mest utbredte prostitusjonsformen. Salg av seksuelle tjenester er ikke ulovlig. Det er kunden som begår en kriminell handling ved å kjøpe seksuelle tjenester. Det er også ulovlig å tjene penger på andres prostitusjon. Utleiere og borettslag risikerer tiltale etter hallikbestemmelsene i straffeloven dersom de tjener penger på andres prostitusjon. (jf. straffeloven § 315 og 316)

Sexselgere

I dokumentet brukes konsekvent begrepet «sexselgere» fremfor begrepet «prostituert» da dette omhandler personer som har flere kvaliteter og sider ved seg enn å drive med prostitusjon. Derfor introduserer vi i rapporten begrepet sexselgere på gatenivå, omreisende sexselgere og fastboende sexselgere. Dette samsvarer med det nasjonale kompetansesenterets (Pro Sentret) beskrivelser.

Utenlandsk prostitusjon

Med begrepet utenlandsk prostitusjon menes prostitusjon der selgerne er personer med utenlandsk opprinnelse. Utenlandsk prostitusjon kan i hovedsak deles inn i to ulike fenomener: Migrasjonsrelatert prostitusjon og menneskehandel. Migrasjonsrelatert prostitusjon betyr at sexselgeren reiser over landegrensene for å selge seksuelle tjenester på eget initiativ uten utnyttelse eller tvang fra tredje part. Det er glidende overganger mellom migrasjonsrelatert prostitusjon og menneskehandel og ofte vanskelig å skille mellom disse. I tillegg er mange av de utenlandske prostituerte tilknyttet en tredjepart (hallik), ved at de betaler penger til eller kontrolleres av denne, uten at det nødvendigvis er en del av menneskehandel. Slik virksomhet er straffbart i Norge. (Pro Sentrets nettsider)

Menneskehandel

Menneskehandel vil si å utnytte andre enten i prostitusjon eller for andre seksuelle formål, i tvangsarbeid/tvangstjenester, i slaveri/slaverilignende praksis eller ved fjerning av organer. Sistnevnte har ikke vært registrert i Norge. Utnyttelsen skjer ved bruk av vold og/eller trusler, misbruk av sårbar situasjon eller annen utilbørlig adferd. Vanligvis skilles det mellom menneskesmugling (hvor mennesker er villige partnere i en illegal bevegelse over grenser) og menneskehandel (hvor en form for utnyttelse er til stede) (Regjeringens handlingsplan mot menneskehandel 2016).

Barne- og ungdomsprostituasjon

Prosentret definerer barneprostituasjon som seksuell utnyttelse av barn som betales med penger eller annen type vederlag. Her settes det spørsmålsteget ved begrepet prostitusjon når det gjelder barn og unge under 18 år. Det diskuteres hvorvidt det vil være mer korrekt å kalle slik virksomhet for seksuelle overgrep selv om vederlag forekommer.

Barn og unge opptrer sjeldent på de tradisjonelle prostitusjonsarenaene, og det er vanligere at de ikke får penger men andre goder som vederlag. Det er derfor vanligere å bruke begrepet bytte av sex fremfor salg av sex blant ungdommer. (Ungdom som selger eller bytter sex, Vedeler, Sasaoka og Svein Mossige, 2006)

Prostitusjonsarenaer

Grovt sett deles prostitusjonsarenaene i et innendørs- og et utendørsmarked. Gateprostitusjon (utendørs) er den mest synlige formen for prostitusjon. I gateprostitusjon møter selger og kunde hverandre i det offentlige rom. På innendørsmarkedet er det vanligst at kontakt mellom partene etableres gjennom ulike former for annonsering. Internett er den vanligste kanalen.

Metodebruk

Stadige endringer i markedet, mobilitet og skjult virksomhet gjør det nærmest umulig å beregne omfanget av prostitusjon. Da blir den kvalitative informasjonen desto viktigere å formidle. Gjennom samtaler og intervjuer med sentrale aktører og personer har vi forsøkt å gi et bilde av kjøp, salg og bytte av seksuelle tjenester i Kristiansand. Vi har vektlagt å presentere en rekke sitater og direkte utdrag fra intervjuene slik at leseren best mulig skal kunne få den «usminkede» versjonen fra informantene. Noen sitater inneholder ord som «enorm», «veldig», «ofte», «mye» etc. Dette er informasjon som er direkte sitert fra informantene og ikke kartleggingsteamets egne vurderinger.

Bekrivelser som blir gjengitt er individuelle virkelighetsbeskrivelser. Vi ville fått andre beskrivelser, historier og svar om vi intervjuet andre informanter. Det er utfordringen med alle kvalitative undersøkelser. Kvalitativ metode brukes ofte i undersøkelser hvor man ønsker å få en større forståelse av et fenomen. Gjennom dybdeintervjuer skaper man en større forståelse for det unike og det spesifikke ved en person eller hendelse. Slike undersøkelser har gjerne en høy grad av pålitelighet men lavere grad gyldighet (Metodevalg og metodebruk, Jacobsen 2002, Holme og Solvang 1998) Det betyr at vi ikke gjennom denne kartleggingen kan generalisere eller trekke den slutning at dette er en beskrivelse som alle med kjennskap til prostitusjon nødvendigvis kjenner seg igjen i. På den andre siden er informasjonen som fremkommer likefult sann og verdifull da det gir en dypere innsikt i hvordan noen informanter opplever kjøp, salg og bytte av seksuelle tjenester i denne byen. Vi har forsøkt å finne en god blanding av sentrale aktører som informasjonskilde slik at intervjuene samlet gir et godt innblikk i feltet fra flere sider.

Det kvalitative forskningsintervjuet har vært den viktigste kilden i arbeidet med rapporten. Datamaterialet fra intervjuene suppleres med informasjon fra ulike rapporter og dokumenter.

Informasjonen er hovedsakelig innhentet gjennom individuelle intervjuer men det er også foretatt gruppeintervjuer. Intervjuene har fulgt en semi-strukturert intervjuguide, der det ble gjort klart noen temaer som vi ønsket å ta opp, men med rom for at informantene kunne gå utenfor dette (Kvale og Brinkman 2009). Denne intervjuformen gir mulighet for oppfølging av informantenes svar og tillater at intervjuet følger noen uforutsette resonnementer.

Informantene som bidrar i rapporten er foruten sexselgere, tilsvarende mange av de samme aktørene som bidro i forrige kartlegging av prostitusjon i 2008. Vi har også underveis gjennom intervjuene fått tips om nye informanter som vi har hatt samtaler med. Vi har hovedsakelig valgt å intervju «hjelperne» i kommunen da disse i kraft av deres rolle er vurdert å ha verdifull informasjon og direkte kjennskap til sexselgerne. Vi har også intervjuet taxinæringen da de gjennom deres virksomhet observerer prostitusjonen. Vi har sett i ettertid at vi burde ha intervjuet flere aktører fra det private næringslivet da det antas å kunne tilført supplerende informasjon om prostitusjon i Kristiansand. Det ville ha kunnet styrket rapporten ytterligere.

Det ble i alt gjennomført intervjuer med 23 informanter hvorav 17 var individuelle intervjuer og 2 intervjuer foregikk i grupper med 3 deltakere. De fleste ble gjennomført i perioden september – desember 2017, men også våren 2018 ble det foretatt enkelt intervjuer. Pro-Kristiansand har lagt til rette for mange av intervjuene. Særlig var deres rolle viktig for å komme i kontakt med sexselgerne. Følgende informanter ble valgt ut i samråd med samarbeidspartnere:

Pro-Kristiansand

Et kommunalt tilbud som gir sosialfaglig oppfølging og helsehjelp til sexselgere og personer som er utsatt for menneskehandel som bor og oppholder seg i kommunen.

Ungteam

Kommunalt tilbud som hjelper ungdom (16-25) med utfordringer knyttet til psykisk helse og/eller rus. De gir råd og veiledning, og sammen med ungdommen finner de frem til de rette tjenestene for den enkelte.

Skolehelsetjenesten i videregående skole

Det er ansatt helsesøstre på alle de videregående skolene i Kristiansand. De jobber med forebyggende helsearbeid og oppfølging av enkeltelever.

Helsestasjon for ungdom

Helsestasjon for ungdom er et gratis kommunalt dropp-inn tilbud for ungdom opp til og med 24 år. Helsestasjon for ungdom er åpent på ettermiddags- og kveldstid.

Babettes hus

Babettes hus er et lavterskeltilbud som tilbyr nødbolig for kvinnelige bostedsløse i aktiv rus og som hører til Kristiansand kommune. Tilbudet driftes av Stiftelsen Shalam

Shalam Women

Shalam Women er et nyopprettet prosjekt i regi av Shalam, og startet i 2017. Prosjektet driftes med tilskudd fra Justis- og beredskapsdepartementet. Hovedmålet er å bidra til å redusere prostitusjon og menneskehandel med seksuelle formål, samt bedre livssituasjonen til målgruppen. Shalam Women er i direkte kontakt med målgruppen i sentrum på kvelds- og nattestid.

Krisesenteret

Vest-Agder Krisesenter er en stiftelse som gir bo- og veiledningstilbud til personer som er utsatt for vold i nær relasjon. Mange krisesenter rundt om i landet har i oppdrag å beskytte og ta imot kvinner og menn som er utsatt for menneskehandel. Sistnevnte går via Rosaprojektet som koordinerer hjelpetiltaket.

Rosa-prosjektet

Rosa-prosjektet står for Reetablering, Oppholdssteder, Sikkerhet og Assistanse og drives av Krisesentersekretariatet. Rosa-prosjektet sikrer oppholdssteder med tilgang til nødvendig bistand og informasjon til personer over 18 år utnyttet i prostitusjonsrelatert menneskehandel.

Pro Sentret Nasjonalt¹

Pro-Sentret er et nasjonalt kompetansesenter på prostitusjonsfeltet. Senteret jobber med landsdekkende kunnskapsformidling og veiledning på følgende områder: Kvinnelig og mannlig prostitusjon, årsaker og skadevirkninger av prostitusjon, og gode helse- og sosialfaglige arbeidsmetoder.

Frelsesarmeen

Frelsesarmeen har en lang tradisjon for arbeid med sårbare grupper i samfunnet. Når det gjelder prostitusjon og menneskehandel så treffer frelsesarmeen også denne gruppen i samarbeid med ulike aktører. Det gis bistand og oppfølging til mennesker i målgruppen.

SMSO-Agder

Senter mot seksuelle overgrep er et tilbud for alle menn og kvinner som selv har vært utsatt for seksuelle overgrep og deres pårørende. SMSO-Agder er en stiftelse finansiert av kommunene i Agder og BUF-etat.

Politiet

Agder er ett av fem politidistrikt som har en egen spesialisert gruppe som arbeider med å etterforske, forebygge og bekjempe menneskehandel. I tillegg har den enkelte driftsenhet ansvar for å avdekke og straffeforfølge hallikvirksomhet og kjøp av seksuelle tjenester.

---

¹ Pro Sentret er ikke blitt intervjuet, men vi referer i rapporten mye til deres arbeid og har valgt å beskrive dem som en informant i denne oppsummeringen.

Agder Taxi

Agder Taxi er Sørlandets største taxisentral med 74 aksjonærer og 120 biler og busser. Agder Taxi er tilgjengelig hele døgnet. Taxisjåfører ser prostitusjonen gjennom sitt daglige virke.

Sexselgere

Det er intervjuet tre fra utendørsmarkedet og tre fra innendørsmarkedet. Sexselgerne på utendørsmarkedet var alle fra Nigeria og av ulik alder. Intervjuet ble satt i stand med god hjelp av Pro-Kristiansand som også var til stede under intervjuet. Intervjuet foregikk på engelsk og samtalen ble tatt med de tre samtidig i gruppe. Informantene hadde følgende karakteristika:

- Kvinne 31 år gammel, ingen barn. Gresk statsborgerskap
- Kvinne 46 år gammel, fire barn. Italiensk statsborgerskap
- Kvinne 53 år gammel, tre barn og flere barnebarn. Italiensk statsborgerskap

De tre sexselgerne fra innendørsmarkedet var alle norske fastboende sexselgere. To av intervjuene ble foretatt av SMSO-Agder (Senter mot seksuelle overgrep) da informantene ikke turte å møte kartleggingsteamet. Disse informantene hadde følgende karakteristika:

- Kvinne 26 år. Studerer og bor i egen leilighet i Kristiansand. Økonomisk selvhjulpen
- Kvinne 24 år. Uføretrygdet. Bor i egen leilighet i Kristiansand
- Transperson i 20-årene. Økonomisk selvhjulpen bor i egen leilighet i kristiansandsområdet

Informasjonen som presenteres i dokumentet er anonymisert etter ønske fra informantene selv. I samråd med politiet og Pro-Kristiansand er informasjonen fra disse to valgt å gjøres åpen og gjenkjennbar. Det samme gjelder informasjonen fra taxi næringen.

Mangelfullt om bytte og salg av sex blant ungdom

Dokumentet vil kunne bidra til å gi en bedre innsikt og et noe mer oppdatert bilde av dagens prostitusjon i Kristiansand, men vil ikke kunne tjene som en komplett og uttømmende beskrivelse av situasjonen. Særlig er beskrivelsen vedrørende salg og bytte av seksuelle tjenester blant ungdom lite uttømmende. I utgangspunktet var det ikke rettet særlig fokus på ungdom i denne rapporten da dette ble vurdert å være for krevende å kartlegge i denne omgangen. Bystyret har gjennom den kriminalitetsforebyggende planen bedt om at det gjøres en egen kartlegging av ungdomsprostitusjonen, og det vil fortsatt være behov for at denne kartleggingen gjøres. Gjennom samtaler med de ulike aktørene i rapporten er det imidlertid fremkommet en del informasjon om ungdom som er vurdert som viktig å få beskrevet også i dette dokumentet. For å få en god og bred kartlegging av kjøp, salg og bytte av seksuelle tjenester blant ungdom, ville det vært nødvendig å intervjuer langt flere aktører fra blant annet skole, kultur- og fritidstilbud, psykiatrien, barnevern og helsetjenesten m.m. for få et mer riktig bilde av situasjonen. Kjøp, salg og bytte av seksuelle tjenester blant ungdommer er derfor bare delvis belyst i dokumentet.

Hvor skjer prostitusjonen i Kristiansand?

Ved siste kartlegging av prostitusjonsmiljøet i Kristiansand (2008) ble det konstatert at prostitusjon forekom og at den var langt mer synlig enn først antatt. Det var imidlertid ingen faste gater hvor åpenlys prostitusjon foregikk. *Kristiansand har ikke noe fast gate hvor åpenlys prostitusjon pågår. Dette betyr ikke at det ikke eksisterer et gatemarked.* (Kartleggingsrapport Kristiansand, 2008).

I dag er det et avgrenset område i Kvadraturen hvor den synlige gateprostitusjonen foregår. Det er særlig området rundt Domkirken og kvartalene i og mellom Markens gate og Kirkegata som oppgis av informantene. Sexselgerne oppholder seg ved disse gatene og gjør seg til kjenne overfor kundene gjennom sin tilstedeværelse hovedsakelig når det er mørkt ute. Informantene fra taxinæringa beskriver det på denne måten:

Damene står på forskjellige hjørner. De går veldig mye frem og tilbake spesielt langs Markens gate. Ofte kommer de med kundene sine og tar taxi. Da kjører jeg dem dit de skal.

Flere av våre informanter i hjelpeapparatet er overrasket over hvor åpenlyst kjøp av seksuelle tjenester skjer på gaten. Som den ene informanten sa:

Kundene oppsøker også jentene, selv om vi står der og snakker med dem. Det er akkurat som å kjøpe ei avis. De færreste er mer tilbakeholdne

Informantene fra taxinæringen ser ofte sexselgere og kundene sammen og de forteller følgende om sine observasjoner:

Det er ofte kundene som tar kontakt med dem. Det er hovedsakelig norske menn. De står og prater noen minutter og så drar de sammen til forskjellige plasser og når de kommer med kvinnene så kjører jeg dem dit de skal. (.....)

Salg av seksuelle tjenester på gatenivå foregår hver dag hele året i følge informantene. Det ser imidlertid ut til at det er økt kjøp av seksuelle tjenester i helgene i følge informantene.

Gateprostitusjonen (utemarkedet) i Kristiansand er synlig men relativt liten i forhold til innendørsmarkedet. Innendørsmarkedet foregår ofte mer skjult og utgjør den største delen av prostitusjonsmarkedet.

Ifølge informantene er det flere escortnettsteder for annonsering av seksuelle tjenester. Det er også lukkede chattegrupper, dating-nettsteder, grupper på sosiale medier m.m, men ifølge informantene anses nettstedet realescort.eu for å være det største nettstedet for salg av seksuelle tjenester i dag.

Realescort.eu drives av et tysk firma. Nettstedet opererer i Norden og i Sør-Europa, men det er Norge som har desidert flest annonser (Kock, 2017). Det er kvinner som dominerer blant annonsørene på

realescort.eu, men også menn, transpersoner og byråer og klinikker annonserer på nettstedet. Tilbudet er svært variert og inneholder mange valg alternativer. Vår informant som er transperson beskrev de mange valgalternativene på denne måten;

Kunden kommer til meg fordi jeg er trans. De får jo en meny på realescort og velger denne nisjen. Ønsker de en kvinne er det nok av annonser å velge mellom der. De kan ha lyst til å prøve noe nytt, ellers så er det rett og slett jente med «pikk» de liker.

Annonsørene på realescort.eu betaler for å annonsere. En alminnelig annonse kan bestilles for 15, 30 eller 60 dager og koster mellom 750 og 2200 kroner avhengig av tidsrommet annonsen ligger ute på nettstedet. Det kreves ingen adgang for at kunden kan lese eller opprette kontakt med sexselgeren. (Kock, 2017).

De fleste annonsørene på realescort.eu tilbyr både "outcall" og "incall", som henviser til det stedet hvor den seksuelle tjenesten blir utført. Ved incall kommer kunden til sexselgerens leilighet eller hotellrom. Ved outcall det motsatte, det vil si at sexselgeren kommer til kunden.

Politiet kjenner til flere adresser hvor sexsalg utføres i Kristiansand, men av hensyn til etterforskningen har de valgt å ikke meddele disse adressene i en offentlig rapport.

Alt tyder på at prostitusjon i all hovedsak foregår i leiligheter og hoteller etter avtaler inngått på ulike flater på internett (Kock 2017), men informantene våre oppgir også at det offentlige rom brukes til å utføre seksuelle tjenester i Kristiansand. Særlig er Wergelandsparken trukket frem av informantene som et sted hvor sexselgere på gatenivå utfører seksuelle tjenester.

Det er observert brukt utstyr som lå strødd i og ved buskene i Wergelandsparken, noe som indikerer at det offentlige rom brukes til denne typen virksomhet. Også toalettet i parken er hyppig brukt i denne sammenhengen. (Politiet)

Sexselgerne som vi intervjuet på gatenivå bekrefter at mange av oppdragene utføres i det offentlige rom – særlig gjelder det de selv definerer som «små oppdragene». En av informantene som jobber med sexselgere sa det på følgende måte:

Det er veldig usjenert. De avtaler forløpende og forsvinner rundt kirka og parken og inn i buskene. Det er der det foregår.

Hvor stort er prostitusjonsmarkedet i Kristiansand?

Det er vanskelig å tallfeste prostitusjonsvirksomheten til enhver tid. Stadige endringer i markedet, mobilitet og skjult virksomhet gjør det svært krevende å beregne omfang samt sammenligne ulike kartlegginger på dette området. Det finnes derfor ikke grunnlag i denne rapporten for å vurdere om prostitusjonen i Kristiansand er mer utbredt enn forrige gang prostitusjonen ble kartlagt. Nasjonale undersøkelser kommer frem til samme konklusjon. Den nyeste rapporten fra Pro Sentret i Oslo («Sexkjøp.no» Kock, 2017) beskriver det slik: *Hvorvidt antallet personer som selger sex på innendørsarenaen er uforandret, om det er flere eller færre, er ikke mulig å estimere basert på den begrensede kunnskapen vi har i dag.* (Kock, 2017)

Det enkleste er å tallfeste sexsalg på gatenivå da det utgjør den synlige delen av prostitusjonsmarkedet. På dette området kan man sammenligne med tidligere kartlegginger. I Kristiansand tyder alt på at det er til enhver tid er om lag 6 til 12 kvinner i gateprostitusjon i byen i alderen 20 – 60 år. Det er hovedsakelig kvinner fra Nigeria, men også kvinner fra Øst-Europa er registrert av informantene. Antallet varierer og denne tellingen er kun et «øyeblikksbilde». Disse observasjonene er gjort av ulike informanter i perioden høsten 2017 – våren 2018. Slike tydelige observasjoner ble det ikke meldt om i forrige rapport og det kan tyde på at det har vært en tydelig økning og en tydeligere befesting av det synlige gateprostitusjonsmarkedet i løpet av disse 10 årene i Kristiansand.

Når det gjelder utemarkedet i Kristiansand mener sexselgerne at det er et varierende kundemarked her. Til tider er det lite kunder og de tror at det dårlige været her kan ha mye å si i den sammenheng. Informanter i hjelpeapparatet som har jevnlig kontakt med sexselgere har en noe annen oppfatning av utemarkedet. De beskriver at det er vanlig at kundene oppsøker kvinnene mens de selv er der. En av informantene uttalte det slik;

Det er enorm trafikk av kunder. Mens vi står og prater med kvinnene i en liten halv time så blir de kontaktet av 3-4 menn. Det er veldig usjenert.

Den samme informanten forteller at de jevnlig deler ut kondomer til sexselgerne og at forbruket oppleves av dem som høyt. Informanten sa det på denne måten:

De klager av og til på at de har for lite å gjøre og at det er for lite kunder, men forbruket av kondomer og glidemiddel og den slags er mye høyere enn det de sier at de bruker. Med mindre de bruker kondomer til noe annet, så har de det travlere enn det de sier.

Også Pro-Kristiansand leverer kondomer og glidekrem til sexselgerne på gatenivå. Totalt sett estimerer de at det deles ut til sammen ca. 150 kondomer ukentlig til kvinnene. I følge informantene kan dette

bidra til å gi en pekepinn på omfanget av sexsalg på gatenivå.

Pro-Kristiansand formidler at det oppleves som om de nigerianske kvinnene ønsker å gi et bilde av at det er få kunder i Kristiansand, men at dette ikke stemmer med deres oppfatning. Hvorfor kvinnene eventuelt skulle ønske å nedtone kundegrunnet er ikke kjent.

Når det gjelder andre grupper på gatenivå så har rusmiddelavhengige kvinnene tradisjonelt dominert gateprostitusjonen i Norge. Men det bildet har endret seg kraftig. Mens det på 1980 tallet var et markedet dominert av norske kvinner med rusmiddelavhengighet er det i dag mer og mer migrasjonsrelatert. Den utenlandske prostitusjonen har i følge Pro Sentret overtatt gateprostitusjonen. Vi har ikke klart å få et entydig bilde av hvorvidt denne gruppen opererer synlig på gateplan i Kristiansand i dag. Flere informanter forteller imidlertid at de kjenner til at rusmiddelavhengige fra Kristiansand drar til Oslo for å selge sex. Informantene i hjelpeapparatet beskriver at det selges og byttes sex aktivt innad rusmiljøet og at dette skjer i stort omfang, men hvorvidt de også selger sex åpent på gata er mer uklart ifølge informantene.

Mens sexsalg på gatenivå særlig domineres av enkelte kvinner fra Nigeria og tidvis enkelte østeuropeere, er de omreisende sexselgerne langt flere og representert fra mange forskjellige land. Denne gruppen, sammen med fastboende sexselgere, utgjør det såkalte innemarkedet. Omreisende sexselgere utgjør den største enkeltgruppen av de som definerer seg som sexselgere i Kristiansand. De selger seksuelle tjenester fra hotell og leiligheter, men bor ikke fast i byen.

I følge Pro Sentret i Oslo utgjør innendørsmarkedet den største delen av prostitusjonsmarkedet i dag, og slik har det vært de siste 20 årene. (Pro Sentrets nettsider). I Fafos store omfangsundersøkelse fra 2008 (største levekårsrapporten som er gjort på feltet) ble det anslått at cirka 29 % av det totale antallet sexselgere i Norge arbeidet på gatenivå, mens de resterende arbeidet inne (Kock 2017). Dersom man overførte disse forholdstallene til Kristiansand i dag vil det tilsvare ca. 10 personer på utemarkedet og ca 25 personer på innemarkedet. Dette stemmer godt med antallet som politiet opererer med. I følge politiets registreringer er det i gjennomsnitt 26 kvinnelige annonsører daglig som tilbyr seksuelle tjenester i Kristiansand i perioden høsten 2017 – våren 2018. Det er ikke de samme kvinnene som tilbyr seksuelle tjenester fra måned til måned. De aller fleste er omreisende sexselgere men også fastboende sexselgere annonserer på nett.

Antall mennesker som står bak annonsene er alltid vanskelig å fastslå med sikkerhet da de gjerne opererer med flere annonser samtidig. En person kan ha flere annonser og identiteter på samme telefonnummer, og også ha flere telefonnummer på hver annonse. Ved politiets siste telling (mars 2018) dobbeltsjekket de annonsene og fant frem til at av 32 aktive annonser var 4 registrert med to annonser hver. Politiet vurderer derfor at det er grunn til å tro at 26 ulike kvinner stod bak salg av seksuelle tjenester på realscort.eu i Kristiansand på dette tidspunktet. I disse tallene er ikke transpersoner, par, klinikker og/eller menn som selger sex på nettsiden.

Pro-Kristiansand opplyser at gjennom hele året 2017 hadde de kontakt med totalt 21 personer fra innemarkedet. De har registrert nasjonaliteten på annonsørene på nettstedet realescort.eu de siste 5 årene. Følgende nasjonaliteter er registrert:

Russland, Brasil, Thailand, Ukraina, Slovakia, Venezuela, Chile, Italia, Bulgaria, Nederland, Litauen, Maldivene, Latvia, Norge, Spania, Tyrkia, Tyskland, Cuba, Colombia, Tsjekkia, Mexico, Polen, Moldova, Korea, Belgia og Filippinene

Politiet har forsøkt å beregne antall kjøp av seksuelle tjenester basert på innemarkedet i kristiansandsområdet. I mail våren 2018 skriver politiet i Agder følgende til kartleggingsteamet: *Med bakgrunn i antall annonser, informasjon fra sexselgerne selv og etterforskningsmateriale, anslår politiet at det daglig foregår godt over 100 sexkjøp i kristiansandsområdet. Regner man med alle de andre prostitusjonsarenaer er tallet betraktelig høyere .*

Når det gjelder sexkjøpere er det vanskelig å lage en profil og avdekke spesifikke kjennetegn ved de som kjøper sex gjennom den informasjonen som har fremkommet i intervjuene. Det ser imidlertid ut til at det er ulike kundegrupper avhengig av om det er kjøp av seksuelle tjenester på ute- eller innemarkedet. I gateprostitusjonen opplyser Pro-Kristiansand og politiet at den typiske kunden er menn i 50 – 60 årene. I følge politiet er disse mennene ofte påvirket av alkohol, alene, og gjerne på vei hjem fra en tur på byen. På innemarkedet derimot er sexkjøperen ifølge politiet og Pro-Kristiansand menn i alle aldre og fra alle samfunnslag. Både norske og utenlandske menn er kjøpere etter det de har kjennskap til.

Sexkjøperne er den største gruppen på prostitusjonsmarkedet. Forskning viser at de aller fleste kjøpere er menn. Kvinner, heterofile, homofile og par er også kunder i prostitusjonen. (Pro Sentrets nettsider). Politiet opplyser at de i liten grad har klart å avdekke og få dømt sexkjøpere etter at sexkjøpsloven trådte i kraft i 2009. Det er derfor et stort mørketall rundt sexkjøp i Agder. Siden 2009 har politiet registrert totalt 37 anmeldelser for kjøp av seksuelle tjenester hvorav 31 er avgjort med forelegg (ca 10.000 kr), 1 tilståelsesdom og resten av sakene henlagt av ulike årsaker. (pr. mars 2018)

Kartleggingsteamet har fått tilsendt informasjon fra politiet vedrørende to ulike hallikssaker knyttet til omreisende sexselgere. Etterforskningen ga i følge politiet et godt bilde av sexselgerens bevegelser. I disse sakene kartla politiet stor bevegelse i sexselgerens reisevirksomhet og aktivitet i mobilbruk. Den første saken som er gjengitt under viser at den omreisende sexselgeren hadde vært i Bergen, Sandefjord og Kristiansand i løpet av to måneder. Hun opererte med tre ulike mobiltelefonnummer. De siste 9 dagene mens hun var i Kristiansand hadde hun 114 «unike» kontakter på mobilen som politiet mener er 114 ulike personer. I denne saken ble det ifølge politiet registrert *store mobilbevegelser ved lunsjtider*. Den andre saken omhandler en østeuropeisk sexselger hvor det var registrert *stor trafikk* på telefonen på kun 4 dager. Her opplyses det at hun har hatt ca 15 kunder på de tre døgnene i Kristiansand.

omreisende østeuropeisk sexselger

- 3 "kundetelefon" med norske mobilnummer
  - (5142 sms/taleanrop på litt under 2 mnd (vært i Bergen, Sandefjord, Trondheim og Kristiansand)
  - Kunder fra mange ulike samfunnslag ved lunsjtider
- Siste 9 dagene – 114 unike kontakter/tlf nummer

omreisende østeuropeisk sexselger

- Grovt ran av sexselger
- 2 "kundetelefon" med norske mobilnummer
- 781 sms/taleoppringinger på 4 dager i Kristiansand.
- 109 unike kontakter/telefonnummer
- Opplyste å ha hatt 12-15 kunder på de tre døgnene i Kristiansand
- Hadde 30.000,- NOK (cash)

Hva vet vi om sexselgerne på utemarkedet i Kristiansand?

Utemarkedet har tradisjonelt sett vært preget av rusmiddelavhengige norske kvinner. De siste 15 årene har den utenlandske prostitusjonen tatt over det synlige prostitusjonsmarkedet. I følge Pro Sentret så falt rusmiddelavhengige med prostitusjonserfaring ut av fokus etter at kvinner fra ulike nasjonaliteter inntok de norske gatene. Dette til tross for at det fortsatt utgjør en stor del av det totale prostitusjonsbildet (Pro-Sentrets nettsider) Hvor stor del av bildet dette utgjør i Kristiansand har vi ikke klart å få et tydelig bilde av gjennom intervjuene. Informantene i hjelpeapparatet oppgir at prostitusjon innad i rusmiljøet er omfattende – uten at dette tallfestes. Politiet beskriver det slik

Mange i dette miljøet er ofte utsatt for vold og overgrep, men sakene blir sjeldent anmeldt til politiet. Det er prostitusjon i rusmiljøene i Kristiansand, det vet vi. Men frykt for represalier innad i miljøene gjør at dette svært sjeldent blir meddelt til politiet. Det er en viss aksept i disse miljøene for at en gjør opp for rus, gjeld m.m ved å selge kroppen sin.

Som gruppe har de norske kvinnene som har forblitt i gateprostitusjon store helseutfordringer, ustabile boforhold, og en hverdag preget av rusmiddelavhengighet. (Fafo-rapport, 2008). Informantene i hjelpeapparatet beskriver denne gruppen som slitne, herjet og preget av både vold og dårlig hygiene. I følge en av informantene er flere kvinner i rusmiljøet uten fast bolig og bor tidvis i nødboliger. Informanten beskriver utfordringer knyttet til kvinnes livssituasjon på følgende måte:

Selv om husreglene sier at de må være inne på boligen mellom klokken 00 og 06 på morgen, så er dette vanskelig. Det er slik at det er på den tiden av døgnet mange av dem er ute og har den aktiviteten med å selge kroppen sin. De blir utnyttet og misbrukt på det fæleste

Flere av informantene forteller at enkelte rusavhengige kvinner drar til Oslo og prostituerer seg på gaten der. Som en informant sa

Vi har hatt flere tilfeller av det. Hadde just et tilfelle hvor en kjempenaiv vakker jente fortalte om en ukes Oslo tur og en inntjening på over 30 tusen.

I følge informantene fremstår prostitusjon mer som et nødvendig onde for å få tak i tilstrekkelig med penger til rusmidler for denne gruppen. Vederlaget er ofte ikke så tydelig definert som ved gateprostitusjon fra nigerianske og andre utenlandske grupper som selger sex.

I Kristiansand består det synlige prostitusjonsmarkedet av utenlandske sexselgere særlig fra Nigeria. Sexselgere fra andre land opererer erfaringsmessig primært på innendørsmarkedet, men i følge informantene har også østeuropeiske sexselgere vært registrert på utemarkedet i Kristiansand.

De nigerianske sexselgerne som er i Norge, er her på turistvisum. De har ingen rettigheter i Norge utover rett til akutt helsehjelp. I følge årsrapporten til Pro Sentret, har mange nigerianske kvinner opphold i søreuropeiske land, *men de færreste har europeisk statsborgerskap og oppholder seg derfor i Norge som tredjelandborgere. De fleste nigerianske prostituerte som oppholder seg i Norge oppholder seg derfor på turistvisum og er her for 3 måneder av gangen. De er ofte smuglet til Europa av menneskesmuglere. Dette har satt dem i stor gjeld. Felles for mange er at de kommer fra fattige forhold og har en stor forsørgelsesbyrde i hjemlandet (årsrapport presenteret 2015)*

Det at kvinnene kun er her for tre måneder av gangen utfordrer systemet og kontinuitet i hjelpearbeidet, i følge informantene i hjelpeapparatet. Flere understreker utfordringer knyttet til det tillitsskapende arbeidet overfor utenlandske sexselgere. Pro-Kristiansand har siden tiltaket ble opprettet jobbet oppsøkende mot denne målgruppen og gradvis opparbeidet seg tillit i miljøet. Flere i hjelpeapparatet driver med informasjonstiltak, hygienetiltak og tjenester som utdeling av kondomer og glidekrem i prostitusjonsmiljøene. Slike tiltak er i stor grad basert på elementer om skadereduksjon. I Fafo-rapporten fra 2008 deler sosialt arbeids tilnærming til prostitusjonsfeltet i to hovedretninger. Den ene retningen bygger på skadereduksjonsprinsippet. Ut fra dette prinsippet støttes kvinner og menn i den situasjonen de befinner seg i. Målsettingen er å redusere negative konsekvenser av prostitusjonen og å sikre den enkeltes rettigheter. Den andre retningen har som mål å hjelpe personer ut av prostitusjon, da salg av seksuelle tjenester ansees som skadelig. I Kristiansand er det politisk vedtatt at kommunen skal *hjelpe personer ut av prostitusjon, hindre ny rekruttering samt avdekke ofre for menneskehandel*. I dette så ligger en forventning om at kvinner i prostitusjon ikke «bare» skal støttes i den situasjonen de befinner seg i, men at en også skal aktivt arbeide med å hjelpe personer ut av prostitusjonen. Det tillitsskapende arbeidet opp mot miljøet er i følge Pro-Kristiansand avgjørende for å komme i posisjon til dem. Det beskrives på denne måten av informanten:

Det gis helsehjelp til mennesker som ikke har rettigheter til helsehjelp på grunn av turistvisum. Det gjør at en opparbeider seg tillit. Å være tilgjengelig når de trenger et menneske, å bli trodd når en er blitt utsatt fra vold fra kunde, å lytte til historiene og tåle dem – det bygger også tillit. Dette sprer seg fort i miljøet.

Pro-Kristiansand som kjenner denne gruppen best, opplever at det er vanskelig å få de nigerianske kvinnene til å snakke om hvem som står for organiseringen av prostitusjonen og vanskelig å få informasjon om eventuell bakmannsapparat.

Her må jeg være veldig forsiktig når jeg går frem. De vil jo ikke fortelle meg om at de er menneskehandlet eller hvem som organiserer, fordi det vil få så store konsekvenser for dem og familiene deres hjemme. Men jeg tror de færreste kommer hit av seg selv

Ved gruppeintervjuet med de nigerianske kvinnene ble det stilt spørsmål om hvordan de var kommet til Kristiansand, men det ville de ikke fortelle om. De ville heller ikke si noe om noen hadde hjulpet dem.

Pro-Kristiansand formidler at de har fått kunnskap om bakmannsystemet i noen av de tilfellene hvor kvinnene har sluttet å selge sex, og fortsatt har fått oppfølging av Pro-Kristiansand. Da har de fortalt henne om at flere av kvinnene har måtte gjennomgå en «voodoo-ed» - en religiøs edsavleggelse hvor kvinnen binder seg til å betale penger til personene som frakter dem til Europa. I følge Pro-Kristiansand er det gjennom voodoo-ed at bakmennene klarer å kontrollere dem også på avstand. Dette er noe som også bekreftes av Fafo-undersøkelsen av 2008.

Politiet i Kristiansand bekrefter at det er svært vanskelig å få gode bevis på menneskehandel. Det har i følge politiet vært noen få saker i Agder som omhandler menneskehandel de siste årene, men ingen personer er dømt så langt. Siden 1996 frem til 2017 er det registrert 20 straffesaker i Agder på halliksaker, hvorav 25 ulike personer har status som enten mistenkt, siktet eller domfelt. Politiet beskriver utfordringene på denne måten

Det er vanskelige saker først og fremst fordi man er avhengig av at ofrene står frem, anmelder og vitner. Det er ikke alltid ofrene selv ser på det som menneskehandel, så det er ofte vanskelig å få ofrene til å snakke på grunn av frykt. Derfor ender sakene ofte opp som halliksaker i stedet for menneskehandel. (Politiet)

I Fafo undersøkelsen fra 2006 beskrives at de nigerianske sexselgerne i Norge enten må gi penger til en «madam» som er en kvinne fra Nigeria som også er i Norge, eller til en mannlig hallik i Italia eller Spania som de gjerne har eller har hatt en kjærestereelasjon til. I noen tilfeller vil disse være menneskehandlere heller enn halliker, men vi tar nå utgangspunkt i kvinnen egen terminologi. (Fafo, 2006).

En informant beskriver det slik:

Jo mer vi ser, jo mer forstår vi at dette har med menneskehandel å gjøre, selv om vi ikke har den tilliten som skal til jentene for å få de historiene. (.....) Vi kristiansandere trenger en skikkelig realitetssjekk om hva som foregår i vår egen by. Vi er naive i forhold til menneskehandel og prostitusjon.

En annen informant formidler at de har kommet i kontakt med en rekke nigerianske kvinner, men at alle har reist ut av landet og nye har kommet til. *Siden vi begynte å jobbe med dette i juni så har vi møtt 10 forskjellige kvinner. De reiser ut av landet når det er gått 3 måneder og inn igjen etter kort tid*

De nigerianske sexselgerne som vi intervjuet i rapporten, oppgir å ha statsborgerskap i Italia og Hellas. De oppgir at de valgte Kristiansand fordi de har venner som har snakket varmt om det å jobbe i Kristiansand og at markedet skulle være godt her. De vennene de referer til er i følge dem selv også sexselgere og det er vanlig at de hjelper hverandre. Noen ganger formidler de også kunder til hverandre.

Pro-Kristiansand informerer om at det ofte kommer små grupper med nigerianske sexselgere på samme tidspunkt til Kristiansand. Flere både bor og reiser sammen. *Ofte kommer de til meg når de nettopp har kommet, for å få kondomer og introdusere meg for de nye sexselgerne. De bor gjerne i privat leide leiligheter eller campingplasser i området.*

En annen informant i hjelpeapparatet oppgir at de nigerianske sexselgerne bor sammen med flere og at de bor billig eller gir motytelse. *Vi har fått vite at de bor sammen enten veldig billig eller helt gratis, da de gir eier seksuelle ytelser. Det er ikke sånn at kvinnene seg imellom alltid er gode venner. Det er kamp internt også.*

Informantene oppgir at kvinnene virker svært isolerte fra omverden. *De trenger hjelp til å bestille fremkomstmiddel og virker ikke som de har kontakt med andre enn hverandre og kundene. Det virker som de ikke er interessert i å ha kontakt med andre enn kundekretsen* sier den ene informanten. Det kommer også frem både fra informanter i hjelpeapparatet og fra sexselgerne selv at de blir plaget og trakassert av en guttegjeng med afrikansk opprinnelse når de er ute og selger sex, og at de til tider opplever å bli plaget av berusede folk på byen. Politiet og Pro-Kristiansand opplyser at det sjeldent eller aldri er rusrelaterte eller problemer med kriminalitet knyttet til de nigerianske kvinnene på utemarkedet.

Dette er de svakeste gruppene i prostitusjonsmarkedet og de er lavest på rangstigen, men vi har lite problemer med denne gruppen (politiet).

De nigerianske sexselgerne opplyser at de kommer i kontakt med kundene sine ved at de blir oppsøkt på gata eller ved at de er aktive og oppsøker tilfeldige menn. De oppgir at de utfører seksuelle tjenester fra 500 kroner for «blowjobs» til 700 kroner og oppover for mer «krevende oppgaver»². Ifølge Politiet og Pro-Kristiansand er dette et veldig lavt prisnivå sammenlignet med sexselgere på innemarkedet.

I følge informantene kan det se ut til at kvinnene også har faste kunder som ringer dem. Som den ene informanten i hjelpeapparatet uttalte det så snakkes mye i telefon og kvinnene forsvinner like etter. *Jentene som jobber på gata har en enorm trafikk på telefonen og det tenker vi er kunder som har vært hos dem før og som gjerne vil kjøpe sex igjen av jentene. Da forsvinner jentene fort i en taxi eller til fots.*

De nigerianske kvinnene selv oppgir at de ikke har faste kunder og at det ikke er noen som ringer dem for kjøp av sex. De er også tydelig på at de ikke annonserer på nett for sine seksuelle tjenester. Det er ingen indikasjoner på at de nigerianske kvinnene operer på et innemarkedet i tillegg til gaten, men flere informanter oppgir at de tror kunder ringer dem for kjøp av sex.

---

² Nigerianske kvinners eget utsagn

Oppsummering av intervju med tre nigerianske kvinner

Alle oppgir å ha blitt kontaktet eller kontrollert av politiet og mener at politiet registrerte dem i et eller annet register. De valgte å reise til Kristiansand og Norge fordi venner har snakket varmt om Kristiansand, og snakket varmt om det å jobbe i Norge. De er alle arbeidsledige i henholdsvis Hellas og Italia. Økonomisk krise, stor arbeidsledighet og elendig levekår oppgis å være grunnene til deres livssituasjon. To av kvinnene har vært i Norge flere ganger med en varighet på 2-3 måneder av gangen. En av kvinnene er i Norge for første gang.

Kvinnene oppgir gatene i Kvadraturen som arenaer for kundekontakt. Ingen av dem har hatt eller har annonser på nettsider. Ingen av dem bruker telefon for å bli kontaktet av kunder. Kvinnene har kun jobbet i Kristiansand, ikke i andre norske byer. De oppgir været og for få kunder som det største hinderet i deres arbeid.

Kvinnene oppgir at de tar kr 500 for «blowjob», men at det hender at kundene betaler mindre enn avtalt etter utført arbeid. Ellers så er prisen kr 700 og oppover for mer «krevende» oppgaver. Mange av de «mindre» oppdragene utføres i det offentlige rom. Kvinnene blir ellers med kundene hjem eller drar andre steder der det passer dem.

Kvinnene oppgir at de blir trakassert på gatene i Kvadraturen av unge menn med afrikansk opprinnelse. Dette har skjedd ved flere anledninger. De oppgir at de eneste som har kontaktet kvinnene er Pro-Kristiansand og en frivillig organisasjon som de ved flere anledninger har hatt kontakt med. De har tatt imot kondomer, glidekrem med mer. Kvinnene vil ikke snakke om boforhold eller eventuelt organisering av reiserute

Hva vet vi om sexselgere på innemarkedet i Kristiansand?

Innemarkedet omhandler prostitusjon som annonseres eller på annen måte bekjentgjøres på nett. Her skiller det mellom omreisende og fastboende sexselgere. Omreisende sexselgere opererer i flere land og har stoppesteder i enkelte byer i Norge avhengig av etterspørselen. De utgjør den største enkeltgruppen av de som selger sex i Kristiansand i følge informantene. De selger seksuelle tjenester fra hotell og leiligheter, men bor ikke fast i Kristiansand. Fastboende sexselgere derimot omhandler fastboende personer som selv har definert sin virksomhet som prostitusjon og som utelukkende tar penger som vederlag for sex. (jf. definisjon i tidligere kartleggingsrapport fra Kristiansand, 2008). De fastboende sexselgerne tilbyr sine tjenester gjerne på flere arenaer. Dette er kvinner og menn som kan tilby tjenester både på restaurant og hoteller, og på ulike nettsider eller via kundekrets eller i lukkede chattekanaler. I følge informantene er denne gruppen vanskelig å få en god oversikt over da de opererer på så mange arenaer. Informantene oppgir at de kommer i kontakt med fastboende som selger sex gjerne fordi de mottar en eller annen form for oppfølging knyttet til andre utfordringer. Gjennom deres kontakt kommer det gjerne frem at personen også selger sex. Det er sjeldent de oppsøker hjelp for prostitusjonen. En av informantene sa det slik:

Jeg har ved flere anledninger vært borti i kvinner med prostitusjonserfaring fra inne markedet, men det er ikke slik at kvinnene kommer til oss rett fra innemarkedet. Det er ikke det som er årsaken til at de har oppsøkt oss. Årsaken er vold i nær relasjon, mishandling, mm. Mange har en erfaring med prostitusjon, det kommer ofte frem under samtaler. Det er noe som kommer frem hvis en skaper en tillit i relasjonen og det er ikke en lett sak. En spør jo ikke folk om de prostituerer seg, men det kan komme naturlig frem under en samtale.

I tillegg til omreisende og fastboende sexselgere finnes byråer og klinikker som annonserer for seksuelle tjenester på nett. Informanten i politiet opplyser at politiet i Agder har avdekket at det foregår salg av seksuelle tjenester ved enkelte thai-massasje institutter i Kristiansand. I april 2018 ble en kvinnelig innehaver av to thai-massasje institutter dømt til 90 dagers fengsel i tingretten for hallikvirksomhet ved å ha tilrettelagt for salg av seksuelle tjenester ved stedene. Politiet jobber aktivt med å forebygge prostitusjon i denne bransjen, både i form av kontrollvirksomhet, dialog med huseiere, og etterforskning generelt. Flere informanter i hjelpeapparatet informerte om at de var bekymret for om det foregikk salg på disse klinikkene uten at de hadde klare indikasjoner på det. Rapporten fra Kock (2017) viser også at Pro Sentret i Oslo har registrert en økning i salg av seksuelle tjenester fra massasjeinstitutter etter flere år med lite aktivitet.

Pro-Kristiansand har kontakt med både fastboende og omreisende sexselgere. I 2017 hadde Pro-Kristiansand kontakt med totalt 21 omreisende sexselgere. De har selv tatt kontakt ofte for å få kondomer eller for å få en eller annen form for helsehjelp. På denne måten kommer man i kontakt med miljøet og danner seg en viss oversikt. Pro-Kristiansand beskriver det slik:

De tar selv kontakt etter mange års arbeid med tillitsskapende aktivitet. Dette sprer seg i miljøet. De tar også kontakt med meg når de har blitt voldsutsatte og sjikanerte. Det er ingen andre som kommer i kontakt med denne gruppen og det er begrenset kapasitet til å jobbe oppsøkende her. Vi har ikke mulighet til for eksempel å ta kontakt med alle som selger sex, eller finne ut av de behov som finnes i dette miljøet. Det er mange ting vi ikke vet når det gjelder innemarkedet.

Det vi vet om innemarkedet baserer seg særlig på overvåkning av nettsiden realescort.eu og gjennom politiets og Pro-Kristiansands kontakt med målgruppen. Alt i alt vet vi ifølge Pro-senterets nettside langt mer om det tradisjonelle utemarkedet enn om det internettbaserte innemarkedet selv om nyere forskning har forøkt å rette opp i dette. (Pro Sentret)

Som tidligere beskrevet er det til en gjennomsnittlig 26 kvinner som selger sex på realescorte.eu i Kristiansand til enhver tid i undersøkelsesperioden. Det er ikke de samme 26 kvinnene fra måned til måned da de reiser fra by til by, men i følge Pro-Kristiansand har enkelte vært her flere ganger. Disse kvinnene er fra en rekke ulike land, de fleste er østeuropeiske, etterfulgt av kvinner fra asiatiske land. Aldersspredning fra 18–49 år (under kartleggingsperioden).

Pro-Kristiansand opplyser om at Kristiansand er med i et nasjonalt nettverk for dem som arbeider med prostitusjon og menneskehandel. Nettverket formidler telefonnummer og adresser til reisende sexselgere. Kristiansand har fått flere henvendelser via nettverket. Ellers så spres visittkort fra Pro-Kristiansand mellom kvinnene. Politi og kommunale tjenester har også formidlet kontakt mellom sexselgere og pro-tiltaket.

Også personer i taxinæringen treffer omreisende sexselgere gjennom sitt arbeid. De får gjerne oppdrag om å hente kunder fra forskjellige adresser, i og utenfor byen, som etter alt å dømme er omreisende sexselgere i følge informanten.

Det er lettkledder damer som ikke vet hvor de skal, men som under turen får enten en melding eller en telefonsamtale hvor adressen dukker opp. Da går det på engelsk. Kundene kjøres til destinasjonen og som regel er det slik at mannfolk kommer ut og tar seg av regninga.

Informanten er ikke tvil om at dette dreier seg om prostitusjon. *Vi ser jo forskjellen, og erfarer veldig mye når vi er på jobb. Mange av dem kjøres tilbake til opprinnelig adresse etter en stund.*

Når det gjelder de fastboende sexselgerne har politiet kommet i kontakt med noen av dem og beskriver det på følgende måte:

Det er mange fastboende prostituerte og mange er damer fra latinske og asiatiske land. Antall er vanskelig å vite. Vi vet at barer og restauranter også er en kontaktarene for fastboende prostituerte. Får vi kunnskap aksjonerer vi, avhengig av antall og miljø (politiet).

Vi har fått muligheten til å intervju tre fastboende sexselgere: To kvinner og en transseksuell. Det er andre informanter i hjelpeapparatet som har satt oss i kontakt med dem. Vi har valgt å gjengi utdrag fra intervjuene slik at leseren i størst mulig grad kan danne seg et bilde av deres virkelighet. Vi har også bedt dem om å beskrive noen av kundene deres – også dette har vi valgt å gjengi i sin helhet i rapporten.

Kvinne 26 år – økonomisk selvhjulpen (student)

Jeg begynte å selge sex første gang i 2013. Jeg hadde nettkontakt med en mann som ville betale for å ha sex med meg. Jeg sa først nei til det, men tenkte etterpå «hvorfor ikke». Og så var det for å få bekreftelse på at jeg kunne brukes til noe. Jeg har opplevd seksuelle overgrep som barn og var også utsatt for voldtekt for snart to år siden. Jeg har holdt på siden da. Ikke så hyppig.

Prostitusjonsaktiviteten eskalerte etter dette. Brukte prostitusjon for å straffe meg selv, så fikk jeg i tillegg penger for dette. Jeg jobber alene, har faste kunder og blir kontaktet på hemmelig mail av mennene. Noen ganger kontakter jeg dem også. Jeg utfører alt innen sex. Jeg lærte meg tidlig å skulle forholde meg til sex.

Kundene beskrives på denne måten:

- Mann i 50 årene, pengesterk. Han viste flere av sine kontoer til meg, En spesiell mann. Bodde i et digert hus og betalte kr. 2000.-
- Mann i 30 årene, norsk og gift. Bodde i en svær leilighet. Var litt rart å ha sex i ektesenga til mannen. Kona var på arbeid.
- Mann i 40 årene, ugift. Startet treffet med et glass vin på et hotell. Handelen ble gjennomført bak i hans stasjonsvogn. Mannen var ansatt i det offentlige.
- Mann i 30 årene, gift og hadde barn, Han hadde problemer med å få ereksjon. Han forklarte dette med at han hadde dårlig samvittighet ovenfor kona. Han avsluttet det hele før samleie og betalte kr. 2500.- for dette.
- Mann i 30 årene, norsk, kjempenervøs, skalv over hele kroppen. Han hadde ikke kjøpt sex før.

Kvinne 24 år – uføretrygdet

Jeg begynte å selge bilder av meg selv på nettet. Det var i all hovedsak bilder av brystene og underlivet. Jeg tok 50 kr. pr. bilde. Flere av mennene som så på bildene ville betale mer. Bildene ble solgt på forskjellige nettsteder. Andre fikk bildene tilsendt på SMS. Noen av mennene foreslo å møtes for å ha sex og at de skulle betale for det. Da oppstod ideen om å spørre mennene på nettet om de skulle møtes for betalt sex. Som sagt så gjort. Dette var begynnelsen på den mere tradisjonelle prostitusjonen. Jeg oppdaget at det var raske og lettjente penger. Kunne tjene 25.000 kr. på under en uke.

Kundene beskrives slik:

- Mann i 50 årene, norsk, jobber med økonomi. Er gift, snill og ønsker mye kos
- Mann i 60 årene, norsk, har eget firma. Er gift, snill, mye sex og kos
- Mann i 30 årene, norsk, har en kjæreste. Er snill men vil bare «tømme» seg.
- Mann i 40 årene, norsk. Er gift og veldig redd. Veldig anonym, men en hyggelig mann.

- Mann i 50 årene, norsk, økonom, ugift. Han ønsker å ha trekant og vil ha sin kamerat med på dette. Snill og kosete.
- Mann i 50 årene, norsk, singel. Vet ikke hva han jobber med. Han har klare ønsker om hva han vil seksuelt.

Transkvinne i 20-årene – økonomisk selvhjulpen

Jeg ønsker å bli omtalt som sexarbeider og ikke prostituert. Jeg liker å selge sex. Jeg synes det er godt og kjempegøy. Vi som selger sex fordi vi vil, blir ikke trodd. Enten er vi ofre eller så er vi idioter som ikke vet bedre og da heller ikke rett til å uttale seg. Alle prostituerte blir sett på som om de er en del av det kriminelle miljøet og det stemmer ikke. Jeg har lyst til å bidra i samfunnet, men blir oppfordret til å være uærlig.

Salg av seksuelle tjenester er usikker inntekt så det kommer an på hvor stor kapasitet jeg har. Noen ganger er det 3-4 kunder i uka og andre ganger kan det være jeg tjener ca 10.000 kr i mnd. som sexarbeider. Jeg har solgt sex siden april 2017. Kundene er alle slags menn. Mennene kommer fra Norge, de fleste fra Kristiansand og omegn. Alderen på mennene er fra 18 til pensjonister. Jeg har sagt nei ved et par anledninger til veldig unge gutter. Mennene virker oppegående og jeg vil avkrefte at dette er menn med problemer. Det er helt normale menn.

Ungdom som bytter seksuelle tjenester mot goder eller ytelser

Gjennom samtaler med de ulike informantene er det kommet frem viktig informasjon om bytte av seksuelle tjenester blant ungdom. I utgangspunktet var det vurdert at ungdomsprostituasjon skulle kartlegges i en egen rapport ved et senere tidspunkt da dette er et omfattende område å kartlegge. Informantene er derfor ikke særlig plukket ut for å belyse ungdomsfeltet. Det gjør at informasjon som fremkommer ikke belyser tematikken godt nok. Det er likevel såpass mange interessante opplysninger fra intervjuene om nettopp ungdom at vi vurderer det som viktig å omtale dette i et eget avsnitt i dokumentet.

Prostitusjonsdefinisjonene som er brukt så langt i dokumentet, er noe mer broket når det gjelder ungdom som selger eller bytter sex. Når vi snakker om barn og unge er det vanligere å bruke begrepet bytte av sex mot goder fremfor salg av sex. Barn og unge opptrer sjeldent på de tradisjonelle prostitusjonsarenaene, og det er vanligere at de ikke får penger men andre goder som vederlag. Det kan for eksempel være overnatting, mat, klær, rusmidler eller kontantkort til mobiltelefon. I følge Pro-Sentret så forekommer bytte av seksuelle tjenester ofte i gråsoner. Spekteret strekker seg fra utforskning av egen seksualitet, utforskning av egne og andres grense og forelskelse til press, tvang, overgrep og utnyttelse. (Pro-Sentrets nettsider)

Flere informanter peker på at ungdommene selv heller ikke definerer bytte av sex som prostitusjon og at det derfor er vanskelig å avdekke. Det er sjeldent at ungdommen tar kontakt med hjelpeapparatet fordi de prostituerer seg, og ifølge informantene også uvanlig at de åpent forteller om det i møte med systemet. Ofte er de i kontakt med hjelpeapparatet av andre grunner. To ulike informanter beskriver utfordringen på denne måten;

- *Det er ikke mange som vi er i kontakt med som sier åpent at de prostituerer seg. Men når jeg kommer nærmere inn på den enkelte (ungdom) og snakker om temaet, så avdekkes det til tider at de er i ulike forhold der de bruker seksuelle tjenester til å bytte til seg annet.*
- *Mye av dette er i gråsonen som ikke ungdom nødvendigvis tenker på. Dette kommer som regel frem under en eller annen samtale som jeg eller mine kollegaer har med ungdommen. Men det er ikke med alle en klarer å problematisere temaet med, men vi ser det og vi er kjent med det.*

Undersøkelser gjort av Nordli, Borgerstarnd og Grytbakk i 2004 referert i NOVA-veilederen viser at helse- og sosial ansatte synes salg/bytte av seksuelle handlinger blant ungdom er vanskelige og utfordrende tema å forholde seg til og at det derfor avdekkes for sjeldent. Her pekes det på følgende som grunner til dette:

- Ansatte føler de mangler tilstrekkelig kunnskap til å ta opp problemet på en ordentlig måte

- Siden spesifikke hjelpetiltak mangler, opplever de i liten grad å kunne tilby hjelp
- De ønsker ikke å knytte ungdom til prostitusjon og antar at de unge selv synes det er vanskelig tema å snakke om.

Kristiansand kommune har tematisert kjøp, salg og bytte av seksuelle tjenester blant ungdom i den store Ungdata-undersøkelsen som ble gjennomført i Kristiansand i 2016 og som også er planlagt gjennomført våren 2019. Dette er en anonym spørreundersøkelse som gjennomføres hvert tredje år på ungdomskoletrinnene og første år på de videregående skolene (VG1-elever). Fra 2019 er også elever ved andre og tredje året i videregående skole inkludert i undersøkelsen. Ved siste undersøkelse i 2016 svarte 4 % av elevene i Kristiansand bekreftende på spørsmål om de noen gang hadde gjort seksuelle handlinger for å oppnå materielle goder (kontantkort, klær, sminke, alkohol eller andre rusmidler, penger e.l.) Dette utgjør til sammen 150 elever i Kristiansand. Samlet svarer 5 % av guttene og 3 % av jentene at de har noen gang gjort seksuelle handlinger mot materielle goder.

I Pro Sentrets siste rapport om bytte av sex hos unge refereres det til følgende sammenligning av tall på salg og bytte av seksuelle tjenester: (Figur hentet fra «Sex som kapital» U.Bjørndahl 2017):

Studere/år	Antall deltakere	Alder	Spørsmålsformulering	Prosent gjennomsmitt for kjønn
Ung i Oslo/1996	Ca 12 000	8. og 9. trinn på ungdomsskolen og 1. trinn VGS	«Har du noen gang utført seksuelle tjenester mot betaling?»	2,1 % av guttene 0,6 % av jentene
Ung i Trondheim 2013	Ca 8000	Ungdomsskolen og 1. + 2. trinn VGS	«Har du noen gang utført seksuelle tjenester mot betaling?»	5 % av guttene 1,6 % av jentene
Ungdata Asker og Bærum 2014	Ca 10 000	Ungdomsskolen + 1.-3. trinn VGS	«Har du noen gang gjort seksuelle handlinger for å oppnå goder (kontantkort, klær, sminke, alkohol eller andre rusmidler, penger e.l.?)»	4 % av guttene 3 % av jentene
Ungdata Kongsvinger 2015	Ca 1400	Ungdomsskolen + 1.-3. trinn VGS	«Har du noen gang gjort seksuelle handlinger for å oppnå goder (kontantkort, klær, sminke, alkohol eller andre rusmidler, penger e.l.?)»	Ungdomsskolen 2 % av guttene 4 % av jentene VGS 4 % av guttene 3 % av jentene
Ungdata Lørenskog 2014	Ca 2400	Ungdomsskolen + 1.-3. trinn VGS	«Har du noen gang gjort seksuelle handlinger for å oppnå goder (kontantkort, klær, sminke, alkohol eller andre rusmidler, penger e.l.?)»	Ungdomsskolen 2 % av guttene 2 % av jentene VGS 3 % av guttene 3 % av jentene

Resultatene fra Kristiansand skiller seg ikke nevneverdig ut fra tilsvarende undersøkelser i andre kommuner. Både i Oslo, Trondheim og Kristiansand er det litt flere gutter enn jenter som svarer ja ifølge denne figuren.

De vi intervjuet i rapporten beskriver at de har klart å avdekket flere saker med bytte av seksuelle tjenester blant ungdom enn tidligere, men at det er et utfordrende område. Følgende beskrivelser blir gitt av tre ulike informanter:

- *Selve omfanget er vanskelig å fastslå men at ungdomsprostituasjon foregår i større omfang enn det en sann sett får ut i offentlig rapporter, det er det ingen tvil om! Det avdekker vi at foregår. Ja de bruker dette og selger kroppen sin uten at de karakteriserer det som prostituasjon og uten at de averterer på noen nettside.*
- *Ungdomsprostituasjon foregår i større omfang enn det en tror, og det avdekkes oftere. Ungdom bruker dette og selger kroppen sin uten at de karakteriserer det som prostituasjon. Ikke alle som føler seg komfortable med å snakke om det. Mye av dette er gråsoner som kanskje ungdommen ikke har tenkt på.*
- *Selvfølgelig kjenner vi til at ungdommer gjør det for å få en kveld på byen, for å få noe antrekk av eldre menn, for å få gaver, klær, sminke, sko, eller bare for å få innpass i et miljø. De definerer det ikke som prostituasjon.*

Informantene oppgir også at en rekke foreldre ringer dem vedrørende bekymringer knyttet til egne ungdommer som selger sex. Informantene beskrev det slik:

- *Vi har fått henvendelser fra foreldre til unge jente, som har utført seksuelle handlinger for å få røyk, snus, den siste genser som familien ikke har råd til mm. Også at de skal få tak i alkohol eller hasj og mildere stoffer i bytte mot sex.*
- *Jeg har mottatt flere henvendelser fra bekymrede mødre til jenter som selger sex. Den ene telefonen jeg fikk var om ei jente som var 14 år. Hun oppholdt seg mye i miljøet rundt MC Donalds. Hun innrømmet for mor at hun solgte sex. Jeg ba mor ta kontakt med kommunens ungdomstjeneste og barnevern. Den andre henvendelsen kom via Pro Sentret i Oslo som var kommet i kontakt med ei ung jente fra Kristiansand. Jeg kontaktet da mor og fikk meldt bekymringen til barnevernet. Denne jenta er 15 år. (Pro-Kristiansand)*

I veilederen utarbeidet av NOVA «Ungdom som selger eller bytter sex» fra 2006 vises det til undersøkelser (Pedersen og Hegna) som konkluderer med at hjelpeapparatet i liten grad forholder seg aktivt til ungdom som står i risiko for å selge/bytte seksuelle tjenester, eller som er involvert i slike relasjoner. Forskningen beskriver at det er særlig sårbare ungdom som står i risiko for å selge/bytte seksuelle handlinger og at en rekke av disse hadde vært i kontakt med hjelpeapparatet tidligere.

I rapporten «Sex som kapital» fra Pro Sentret (2017) vedrørende bytte av seksuelle tjenester blant ungdom understrekes det at blant ungdom flest er det lite som tyder på at det er vanlig å bytte sex. *I noen ungdomsmiljøer er det imidlertid en holdning og en praksis som tilsier at det å bruke sex som kapital for å oppnå ikke-seksuelle goder er akseptert.* Rapporten viser også at mange som jobber med unge finner det utfordrende å snakke med ungdom om sex og seksualitet generelt, og bytte av sex spesielt.

Gjennom samtaler med våre informanter i hjelpeapparatet fremkommer det informasjon om at ungdommer sjeldent oppsøker dem på grunn av prostitusjon, og at det gjerne er sårbare ungdommer som de allerede har kontakt med som det avdekkes bytte av seksuelle tjenester slik NOVA også viser i veilederen.

- *Vi vet at det foregår en del krenkelser og brutalitet, i seksuelle forbindelser. Men, de oppsøker ikke oss fordi at dette utgjør et problem for dem, de oppsøker oss i forbindelse med psykisk eller seksuell helse. De utsetter seg selv for mye krenkelser*
- *De som kommer til oss utfører gjerne sex i gråsoner. Barn og unge som er utsatt for krenkelser har en lavere terskel for å prostituere seg. Flere av dem jeg kjenner har vært utsatt for voldtekt eller overgrep tidligere.*
- *Det er ikke slik at de nødvendigvis tenkte på å prostituerte seg. De fleste gjorde det for å få kjærlighet og for å få oppmerksomhet, eller for å få ting de trengte der og da. I ettertid ser de at det ikke var kjærlighet, men det var det de følte der og da*

Begrepet ungdomsprostituasjon er ikke bare problematisk fordi ungdommene ikke kjenner seg igjen i begrepet, men det er også juridiske og etiske utfordringer knyttet til begrepet. Flere informanter tar til orde for at det er riktigere å snakke om seksuell utnyttelse enn prostitusjon når det er snakk om barn og unge som selger sex. I Norge er den seksuelle lavalder 16 år (straffeloven § 196). Det betyr at seksuell omgang med barn er straffbart. Dette er uavhengig om barnet samtykker eller selv tar initiativet til handlingen. Det er imidlertid ikke ulovlig å selge sex heller ikke for unge. I følge barnevernlovens forarbeider er gjentagende prostitusjon vurdert som et alvorlig atferdsproblem som krever at særlig tiltak iverksettes. Det innebærer at ungdom ikke fritt kan selge seksuelle tjenester uten det offentliges inngripen slik det er for voksne. Reglene bygger på en tanke om at personer som er under 18, selv om de er over seksuell lavalder, ikke har et tilstrekkelig bevisst forhold til egen seksualitet og at de derfor trenger beskyttelse.

Politiet beskrev også utfordringer knyttet til kjøp av seksuelle tjenester fra unge jenter som opplyser at de er eldre enn det de er;

Vi hadde just et tilfelle der en godt voksen mann kjøpte sex av ei ung jente. De hadde avtalt dette på forhånd i sosiale medier og så truffet hverandre i etterkant. Det var frivillig. Her er utfordringene knyttet til hvorvidt gjerningspersonene er klare over alderen på jenter eller gutter som selger sex, knyttet til alder som oppgis i forkant ved kontakt i sosiale medier.

Sentrale lovverk

(Hentet fra Pro Sentrets nettsider)

Norsk lovgivning

Lovgivningen slår fast at det er tillatt å selge seksuelle tjenester i Norge. Det er forbudt å kjøpe seksuelle tjenester både *i Norge og i utlandet* for norske statsborgere/personer hjemmehørende i Norge. Kjøp av seksuelle tjenester straffes med bøter og fengsel opptil 1 år.

Kjøp av seksuelle tjenester fra personer under 18 år straffes med bøter eller fengsel opp til 2 år. I praksis gjelder denne bestemmelsen for kjøp av sex fra personer i aldersgruppen 16-18 år. Kjøp av sex fra de som er yngre omfattes av straffelovens §§ 299 og 302 om seksuell omgang med barn under henholdsvis 14 og 16 år.

Det er forbudt å tjene penger på, og tilrettelegge for, andres prostitusjon, direkte så vel som indirekte. Det er også forbudt å kunngjøre egen eller andres prostitusjon gjennom annonsering.

§ 316. Kjøp av seksuelle tjenester fra voksne

Med bot eller fengsel inntil 6 måneder eller begge deler straffes den som

1. a) skaffer seg eller en annen seksuell omgang eller handling ved å yte eller avtale vederlag,
2. b) oppnår seksuell omgang eller handling ved at slikt vederlag er avtalt eller ytet av en annen, eller
3. c) på den måten som beskrevet i bokstav a eller b får noen til å utføre handlinger som svarer til seksuell omgang med seg selv.

Er den seksuelle omgang eller handling skjedd på en særlig krenkende måte, uten at forholdet straffes etter strengere bestemmelser, er straffen bot eller fengsel inntil 1 år.

§ 309. Kjøp av seksuelle tjenester fra mindreårige

Med bot eller fengsel inntil 2 år straffes den som

1. a) skaffer seg eller en annen seksuell omgang eller handling med en person under 18 år ved å yte eller avtale vederlag,
2. b) oppnår seksuell omgang eller handling med en person under 18 år ved at slikt vederlag er avtalt eller ytet av en annen, eller
3. c) på den måten som beskrevet i bokstav a eller b får en person under 18 år til å utføre handlinger som svarer til seksuell omgang med seg selv.

Er den seksuelle omgang eller handling skjedd på en særlig krenkende måte, uten at forholdet straffes etter strengere bestemmelser, er straffen fengsel inntil 3 år.

§ 315. Hallikvirksomhet og formidling av prostitusjon

Med bot eller fengsel inntil 6 år straffes den som

1. a) fremmer andres prostitusjon, eller
2. b) leier ut lokaler og forstår at lokalene skal brukes til prostitusjon eller utviser grov uaktsomhet i så måte.

Den som i offentlig kunngjøring utvetydig tilbyr, formidler eller etterspør prostitusjon straffes med bot eller fengsel inntil 6 måneder.

Med prostitusjon menes i denne paragraf at en person mottar vederlag for å ha seksuell omgang eller foreta seksuell handling med en annen eller for å utføre handlinger som svarer til seksuell omgang med seg selv.

Norsk lovverk for menneskehandel

§ 257. Menneskehandel

Den som ved vold, trusler, misbruk av sårbar situasjon eller annen utilbørlig atferd tvinger, utnytter eller forleder en person til

1. a) prostitusjon eller andre seksuelle ytelser,
2. b) arbeid eller tjenester, herunder tiggning,
3. c) krigstjeneste i fremmed land, eller
4. d) å samtykke i fjerning av et av vedkommendes indre organer,

straffes for menneskehandel med fengsel inntil 6 år.

På samme måte straffes den som

1. a) legger forholdene til rette for slik tvang, utnyttelse eller forledelse som nevnt i første ledd ved å anskaffe, transportere eller motta personen,
2. b) på annen måte medvirker til tvangen, utnyttelsen eller forledelsen, eller
3. c) gir betaling eller annen fordel for å få samtykke til en slik handlemåte fra en person som har myndighet over den fornærmede, eller som mottar slik betaling eller fordel.

Den som begår en handling som nevnt i første eller annet ledd mot en person som er under 18 år, straffes uavhengig av om vold, trusler, misbruk av sårbar situasjon eller annen utilbørlig atferd er anvendt. Den som var uvitende om at fornærmede var under 18 år, straffes hvis han på noe punkt kan klandres for sin uvitenhet.

Plan- og bygningsloven

Plan- og bygningsloven regulerer blant annet hvilke krav som settes til lokaler der det drives næringsvirksomhet. Loven har vært brukt for å stenge massasjeinstitutter i lokaler som ikke innfrir kravene til næringsvirksomhet.

Skattelovgivning

I prinsippet skal all inntekt skattlegges, også inntekt fra prostitusjon, men dette håndheves forskjellig. I en del tilfeller har personer blitt skjønnsignet for prostitusjonsinntekt. Noen har registrert seg som selvstendig næringsdrivende nettopp for å kunne betale skatt og dermed også få de rettighetene som følger med det. De fleste tjenester er momspliktige. Lovgivningen på dette området er komplisert og det er lite tilgjengelig informasjon hos skattemyndighetene

Sosiallovgivning

Prostitusjon er ikke regnet som arbeid i Norge. NAV skal yte økonomisk stønad til dem som ikke selv kan sørge for sitt livsopphold gjennom arbeid eller ved å gjeldene økonomiske rettigheter.

Utlendingslovgivning

Det er ikke forbudt for utlendinger å prostituere seg i Norge, fordi prostitusjon ikke anses som arbeid. Utlendingslovens § 27 hjemler bortvisning av hensyn til bl.a. offentlig orden.

Politoloven

Politolovens § 7 om Håndhevelse av den offentlige ro og orden gir politiet anledning til å gripe inn for å stanse forstyrrelser av den offentlige ro og orden eller når omstendighetene gir grunn til frykt for slike forstyrrelser

Barnevernsloven

Barnevernsloven skal beskytte og gi rettigheter til barn under 18 år. Dersom barn oppholder seg i prostitusjonsmiljø vil kunne utløse tiltak etter barnevernsloven.

Alle offentlig ansatte har meldeplikt til barnevernet dersom de observerer barn med en bekymringsfull omsorgssituasjon.

Smittevernloven

Smittevernloven gir rett til forebygging, diagnostisering og behandling for personer som befinner seg i Norge. Loven gir ikke adgang til kontrollerende tiltak for prostituerte som gruppe.

Litteraturliste

- Andenæs, Johs (2009) Spesiell strafferett og formuesforbrytelser 2.opplag Oslo
- Bjørndahl U. (2017) Sex om kapital- om unge som bytter sex: utforskning av seksualitet, sårbarhet, grenser og press Oslo kommune
- Bjørndahl U. (2010) Et usynlig marked? En feltbeskrivelse om gutter, menn og transpersoner som selger sex, Oslo
- Birkeland C. & Brandt B. (2013) UIO Organisering av prostitusjon: hallikvirksomhet eller menneskehandel? Oslo
- Carling, J. (2005) Fra Nigeria til Europa, Innvandring, menneskesmugling og menneskehandel, International Peace Institutt, Oslo: PRIO
- Dalland, O. (2007) Metode og oppgaveskriving for studenter, (Vol. 4.utgave) Oslo:
- Fafo rapport (2006:525), Afrikanske drømmer på Europeiske gater
- Fafo rapport (2008:43), Mangfoldig marked Oslo
- Gerds (2011), Prostitusjon, kriminalisering og endring: Hvordan forbud mot kjøp av seksuelle tjenester påvirker sosiale hjelpetiltak i Norge
- Jacobsen 2002, Holme og Solvang 1998, Metodevalg og metodebruk
- KOM Rapport fra Koordineringsenheten for ofre for menneskehandel 2016 august 2017
- Kvale S. & Brinkmann, S. (2009): Det kvalitative forskningsintervju. 2. Utgave. Gyldendal Akademisk Forlag, OSLO
- Kartleggingsrapport (2008) Prostitusjon i Kristiansand
- Kock, I.E. (2017) Sexsalg.no. Om internett som prostitusjonsarena og personene som selger seksuelle tjenester der Pro senteret
- Kvale S. & Brinkmann, S. (2009): Det kvalitative forskningsintervju. 2. Utgave.
- Kristiansand kommune: Sammen om en tryggere hverdag- kriminalitetsforebyggende plan 2016-2020
- Mounteney J.& Leirvåg, S. E. H. (2007) Kartlegging og Handling. Utkast til manual. Stiftelsen bergensklinikkene.
- Norli, B. Oslo (2009) En kartlegging av norske kvinner i prostitusjon, Pro senteret Oslo Kommune
- Prosentrets nettside <http://prosentret.no/>
- Politiets forebyggende arbeid mot menneskehandel (2014) Politihøyskolen
- Regjeringens handlingsplan mot menneskehandel 2016
- Sætre, M. Grenseoverskridende kjønnshandel i Oslo – Prosjektrapport, 1. Strategisk analyse 20/2000. Oslo politidistrikt: etterretningsseksjonen
- Treacy, L. (2017) Nadheim, Kirkens bymisjon
- Ungdataundersøkelser Kristiansand - <http://www.ungdata.no/Fylker-og-kommuner/Vest-Agder/Kristiansand>
- Årsrapport prosentret 2012
- Årsrapport prosentret 2015
- Vedeler, Sasaoka, Mossige (2006). Nova-veileder, Ungdom som selger eller bytter sex

